

Calitatea vieții pacientului cronic

Teză de abilitare

-rezumat-

Dr. Adina KARNER-HUȚULEAC

Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași
Facultatea de *Psihologie și Științe ale Educației*
Departamentul: *Științe ale Educației*

Iași, ROMÂNIA

2016

Rezumat

Această teză cuprinde două mari părți, prima dedicată activității și contribuțiilor științifice obținute după primirea titlului de Doctor în Psihologie, în anul 2009, iar cea de-a doua, planurilor de carieră pentru următorii cinci ani.

Prima parte a lucrării este centrată pe explicarea importanței conceptului de calitate a vieții ca obiect psihologic de studiu în contextul bolii cronice, precum și pe problematica definirii operaționale consensuale a acestui concept (*health-related quality of life*), a metodologiei de cercetare și a aspectelor etice sensibile implicate în studiul calității vieții pacienților cronici. Este sistematizată analiza aprofundată a calității vieții pacienților diagnosticați cu diabet zaharat (DZ), hipertensiune arterială esențială (HTA), supraponderalitate și insuficiență renală cronică (IRC).

De asemenea, sunt prezentate cele mai importante studii relevante pentru evaluarea calității vieții pacientului cronic și ale căror rezultate au fost publicate în reviste de specialitate valoroase.

Primul studiu a evaluat efectul stării de sănătate asupra calității vieții pacienților cu DZ și IRC, constatându-se faptul că pacienții cronici auto-raportează o limitare semnificativă a activităților casnice și profesionale, cauzată de starea de sănătate fizică (durere somatică, fatigabilitate) și de problemele emoționale (emoții subclinice de tip depresiv și anxios). Acest rezultat este în concordanță cu numeroase studii care remarcă prevalența ridicată a tulburărilor afective la pacienții diabetici și la cei dializați, chiar dacă relația dintre cele două variabile este încă neclară (natura psihogenă sau/și neurogenă a depresiei).

Pentru realizarea celui de-al doilea studiu am plecat de la rezultatele unor cercetări care au identificat existența unui adevărat sindrom disexecutiv care influențează calitatea vieții pacienților cu IRC, acest sindrom manifestându-se prin tulburări cognitive moderate care creează dificultăți de adaptare la dietă și scade aderența la tratament. De aceea ne-am propus să evaluăm viteza psihomotrică, fluența verbală și flexibilitatea mentală la pacienții cu IRC, în vederea depistării unor posibile dificultăți de procesare executivă care ar putea fi compensate printr-un training de dezvoltare a abilităților de gestionare cognitiv-emoțională în vederea unei adaptări eficiente. S-a constatat că acești pacienți prezintă o viteză scăzută de procesare în special a informațiilor noi, fluența verbală este limitată doar la începutul realizării sarcinilor, după care aceștia se pot redresa în mod semnificativ și faptul că pacienții au tendința de a rezolva sarcinile cu acuratețe scăzută.

Studiul trei evidențiază modul în care bărbații și femeile (participanți clinic sănătoși) își percep gradul de satisfacție cu viața, în funcție de nivelul de spiritualitate și iertare. Ca și în alte studii, s-a constatat faptul că nu există diferențe semnificative de calitate a vieții în funcție de gen și că persoanele cu nivele de spiritualitate și de iertare mai ridicate resimt o mulțumire mai profundă în raport cu propria viață.

Pe baza studiilor realizate pe pacienții cu IRC s-a constatat o calitate a vieții scăzută mai ales la persoanele dializate. Din păcate, tratamentul care aduce cea mai mare îmbunătățire a calității vieții acestor pacienți este transplantul de organe, capitol la care România stă suficient de rău. În acest context, cunoașterea factorilor care ar putea sprijini eficiența unor politici naționale de încurajare a donării reprezintă o sarcină deosebit de importantă. Tocmai de aceea, ultimul aspect vizat în această teză se referă la identificarea rolului mass-media românești în construirea atitudinilor față de donarea de organe. S-a constatat că dimensiunea psihologică a donării și transplantului este intens explorată, fiind utilizate strategii de accesibilizare a planului strict medical, prin diluarea informațiilor într-un ansamblu epic în care ele capătă o încărcătură „umană”. Se observă și o tentativă de sporire a atractivității subiectului donării prin diminuarea distanței psihologice percepute dintre cititor și personaj, acesta din urmă trăind stări psihologice universale (suferință, speranță, fericire) care pot activa simpatia și empatia cititorului. Din punct de vedere emoțional cititorul este expus unei deplasări profunde,

de la polul negativ al pacientului suferind care așteaptă o grefă compatibilă, la cel pozitiv al primitorului de organ. Totuși, acest crescendo emotional pozitiv este mult atenuat de asocierea constantă a acestor informații cu relatări emoționale dureroase ale familiilor donatorilor, ceea ce creează o senzație contradictorie care ar putea avea un efect negativ asupra eficienței persuasive a mesajelor mass-media, prin evitarea cognitivă a mesajelor.

A doua parte a tezei este dedicată planului de dezvoltare a carierei academice pe următorii cinci ani și detaliază obiectivele de cercetare și cele didactice. Rămânând la ideea împletirii teoriei cu practica, s-a pus accent pe implicarea în cercetarea fundamentală a domeniului calității vieții, pe continuarea măsurării indicatorilor calității vieții la diverse eșantioane de populație vulnerabilă în vederea dezvoltării unor strategii psihoterapeutice de ameliorare a calității vieții (bazate pe dovezi) și de susținere a programelor de prevenție primară și secundară, precum și creșterea standardelor profesionale ale specialiștilor din domeniul sănătății mentale care își propun să aplice extensiv aceste ghiduri de psihoterapie a calității vieții (din perspectiva formatorului și supervisorului în domeniul psihoterapiei sistemice).

Din punct de vedere didactic, cele mai importante obiective se leagă de îmbunătățirea continuă a conținuturilor și metodelor de predare moderne, precum și de publicarea unor manuale care să contribuie la consolidarea informațiilor legate de aspectele psihologice implicate în boala cronică și de intervențiile psihoterapeutice sistemice.